

A Kilimandzsárótól Nagymarosig (Tükördarabkák Kittenberger Kálmán életéből)

Az elmúlás csontkeze összetörte a legnagyobb magyar vadász életének ragyogó tükrét. A darabkák széthulltak Lévától Közép-Afrikáig, onnét Indiáig, szerte Magyarországon, s most ezeket a darabkákat – melyeknek minden darabkája egész embert mutat – a jó barát szeretetével szedegetem, és megmutatom azoknak is, akik csak annyit tudnak róla, hogy orosz-lánvadász volt, mire ő sohasem volt büszke, hiszen egy perc alatt hármát is lőtt, s az egyiknek – amelyik letépette – egy ujját adta emlékül, de végül azt is agyonlőtte.

Egy Afrika-vadász életében az ilyesmi nem ritkaság. Az oroszlan ott maradt. Kittenberger súlyosan megsebesülve feltápszkodott, és hazavánszorgott, hogy a sebeit fertőtlenítse, mert európai ember ezeket a ragadozókarmoktól okozott sebeket a legritkább esetben hever ki. Jön a vérmérgezés.

Egyik ujjá összeroncsolva lógott, azt tehát le kellett operálni, kiizelni, mégpedig saját kezűleg.

„Szépen” és szakszerűen levágta tehát a fél ujját, és spirituszban hazaküldte a múzeumnak bizonyítékul. (Abban az időben a Nemzeti Múzeumnak gyűjtött madárritkaságokat, ezeket ő maga preparálta, és a hazaküldött ujj köröm alatti arzénmérgezése bizonyította, hogy a madárgyűjtést nem hanyagolja el.)

De kezdjük talán a gyermekkor kalandjainál, az első lépéseknél, a kis kalandoknál, amelyekből a nagy kalandok lettek.

Léva mellett – ahol született – volt egy kis mocsaras tó, amelyben néha madárritkaságok jelentek meg átvonulóban, amelyek Kálmán gyerek fantáziáját szívfölött izgatták. A tavat azonban szigorúan őrizték, így nehéz volt a nádasban leselkedni, mert az örök nem bántak kesztyűs kézzel az elfogott ifjúsággal.

Itt vadászott hősrünk – mégpedig csúzlival –, és már későn vette észre, hogy be van kerítve. Menekülni csak a tavon át lehetett volna, és – lehetett is. Hogy milyen állapotban ért át a túlsó partra, az persze más kérdés, és Kálmán rettegve gondolt a hasig sáros ruháért kitörő szülői következményekre.

Mit lehetett itt kitalálni?

A fantázia működni kezdett, és egy fekete kígyót szült, amely a farkát a szájába kapva karikázott a jó magaviseletű ifjú után, aki úgy megrémült a kígyótól, hogy kizárólag a posványon át menekülhetett...

Természetesen meg is menekült, nemcsak az agresszív kígyótól, de az atyai nyaklevesektől is.

*

És most ugorjunk át Indiába, Ahmedagarba, ahol az angolok jóvoltából öt évet ült hadifogságban.

Itt is csúzlival kereste a kenyeret, és javította a fogolykosztot. Madarakat lőtt, repülőkutyákat, kitömté és eladta. De a legfőbb kereseti forrás a kígyóbőr volt és a titkos pálinkafőzés. A kígyóbőrt eladta, ezen alkoholt vásárolt, és különféle indiai gyümölcsökkel ízesítve, kiváló pálinkát gyártott a hadifogolykedélyek megvigasztalására.

Mint a tábor természettudósa bizonyos szabadságot élvezett a drótkerítésen kívül is, de a táborparancsnok sejtette, hogy a pálinka csakis a „természettudós” hátizsákjában kerülhet a tábor területére. Megleste tehát a hazatérő foglyot.

– Mister Kitty, nyissa csak ki azt a hátizsákot...

Ezen a napon Kittenberger egy királykobrát fogott, s ez takarta el az alatta levő pálinkásüvegeket. A kobra persze nem élt már...

– Kinyithatom, de ne jöjjön közel, mert egy kobra van benne.

A parancsnok a hasát fogta a nevetéstől, és maga kezdte bontogatni a hátizsákot, amelynek száján egy rettenetes fej emelkedett ki, a királykobra szörnyű feje...

A kobra nem múlt ki teljesen, s a zsákban magához tért... De Kálmán hátizsákját soha többet nem vizsgálta meg senki.

A parancsnok egyébként jóindulattal bánt vele, különösen amikor meglátta, hogy a nagy repülőkutyákat csúzlival lőtte le a levegőből.

– Kittenberger csodálatos ember – mondta, és Kálmán tehetett, amit akart.

*

Amikor a század elején – 1903-ban – először ment Afrikába, a fekete földrész nagy foltjai még ismeret-

lenek voltak, és sok helyen járt, ahol még nem láttak fehér embert. Ehhez mérten ijedelemmel vagy ellenségesen fogadták, ahol az erőszakos kis szultánok élet és halál urai voltak. Ezeket vagy le kellett kenyezni, vagy meg kellett ijeszteni. A lekenyerezés mindenféle csecsebecsével, ruhaneművel, esetleg piros esernyővel történt, az ijesztés puskával vagy – s ez az ő szabadalma volt – majommal.

Volt egy hatalmas páviánja, amelyet teljesen megszelídített, s amely úgy járt-kelt a karavánnal, akár az emberek.

Ha netán a nevezetes szultán túl sokat követelt a területén való átvonulásért, vagy lándzsát ígért a követek hasába, másnap Kittenberger „katonai kísérettel” érkezett. Ez a katonai felvonulás állt öt-hat piros fezes, kiszolgált néger katonából és Sejkből, a szelíd páviánból, aki szép szabályosan, fegyverrel a vállán lépkedett a katonák között...

A részeg szultánnak részint égneik állt a haja a réműlettől, részint kijózanodott..., és erőszakos eszközkhöz sohasem kellett nyúlni.

*

Az állatokkal egyébként is csodálatosan tudott bánni, és meleg kék szemei – amelyek alkalomadtán dermesztően hidegen tudtak szikrázni – szinte megbűvölték a négy lábú barátait is.

Kertjében nyusztokat, nyesteket tenyésztett, és amikor egyszer odamentem, éppen az egyik nyuszt búvárkodott a zsebében kockacukor után. Majd a fejére ugrott, mert a cukrot néha a kalapja tetejére dugta.

S ez az állat éppen egy nyuszt volt, a legérzékenyebb, legkiszámíthatatlanabb csodálatos ragadozó!

Kutyái szinte emberi értelemmel engedelmeskedtek, messze túl a kutyaképességek határán. Szikra, a

legkedvesebb vizslája hajnalban lekísérte a nagymárosi állomásra, és a délutáni vonatnál pontosan ott várta. Szikra nem csak vadászott, de alkalomadtán gombázott is, sőt postás is volt. Szikra hozta a gombákosarat, ha megtelt, hazavitte, és loholt vissza az üres kosárral. De a postát is ő látta el. Nyakában kis erszény lógott, és ha kellett valami, ebbe tettük a levelet az erdőn, a lakástól néha 8-10 kilométer távolságban.

– Posta! Vidd!

És Szikra – ez a legkiválóbb magyar vizsla – rohant, vitte a levelet, és hozta a választ embernél pontosabban és autógyorsasággal.

Ilyenkor Kálmán megsimogatta négy lábú barátja fejét:

– Kutya..., kutya, te Szikra kutya... – beszélt hozzá, és Szikra üvöltött a boldogságtól.

Szikra aztán megbetegedett, és nem lehetett rajta segíteni. Hűséges kutyaszemei lezárultak, és a gazdája úgy gyászolta, mint a legjobb barátját. Nagy kertjében a domboldalon, nagy kockakő alatt alszik Szikra, és a kövön bemohásodott már a felírás: „Leghűségesebb barátom, Szikra.”

*

Íme, a széttört tükörnek parányi darabkái.

Kittenberger Kálmán sírján még nincs emlékkő, mert fájdalmasan friss még a sírja a Farkasréti temetőben, friss, mint a szomorúság minden magyar vadász szívében.

(1958)

*

Megjelent a Tábortűz című folyóiratban, mely 1957-től 1965-ig a 12-16 évesek irodalmi és ismeretterjesztő folyóirata volt. Tartalma az Örökség (2009) c. kötet.